

رفاه همگانی بهره ببرند. حکومت موظف است که از حقوق مشروع شهروندان دفاع کند هم چنانکه پیامبر (ﷺ) از حقوق مردم دفاع می‌کردند. روایت شده که فردی از سمره بن جندب نزد پیامبر (ﷺ) شکایت برد که وی بدون اجازه وارد خانه من می‌شود تا به درختی که در آنجا دارد سرکشی کند سمره با درخواست پیامبر (ﷺ) نیز حاضر نشد که با اجازه وارد خانه شود و حتی حاضر نشد درخت خود را با هیچ چیز دیگری تعویض کند، پیامبر (ﷺ) برای دفاع از حقوق یک شهروند دستور دادند که درخت او را از ریشه قطع کنند. این دقت‌ها پیامبر (ﷺ) را محبوب دل‌ها کرده و اطاعت محض از ایشان را به ارمغان آورده بود که نتیجه همه این‌ها امنیت و آرامش ایجادشده در مدینه بود.

(ز) حضور پیامبر (ﷺ) در امور عمومی پیامبر اکرم (ﷺ) با وجود آنکه پیامبر خدا (ﷺ) و حاکم مدینه بودند سعی می‌کردند که در امور عمومی خود به منزله یک شهروند، حضوری فعال داشته باشند. برای نمونه در جریان ساخت مسجد ایشان نیز همانند دیگر مسلمانان بسان کارگری ساده سنگ می‌بردند و کار می‌کردند و یا در حفر خندق خود کار می‌کردند. در جنگ‌ها نزدیک‌ترین فرد به دشمن و پایدارترین فرد به شمار می‌آمدند و هیچ‌گاه در لحظات حساس یاران خویش را تنها نمی‌گذاشتند.

پیداست که حضور فعال آن حضرت به مثابه فردی از افراد جامعه اسلامی بر پیروی دیگران از قوانین و مقررات اسلامی و فرامین حکومتی ایشان تأثیر شگرفی ایجاد می‌کرد و بدین وسیله هر فردی خود را موظف به شرکت در امور عمومی و اجرای فرمان رسول خدا می‌دانست. این موضوع نیز در یکپارچگی مردم و حاکمان که به امنیت و موفقیت حکومت می‌انجامید کمک شایانی می‌کرد.

(ح) وفای به پیمان‌ها: یکی از مهم‌ترین ویژگی‌های همه پیامبران وفای به عهد بوده است. دشمن به این ویژگی پیامبر (ﷺ) نیز پی برده بود و به آسانی با او پیمان می‌بست و اطمینان داشت که از جانب ایشان نقض نمی‌شود بر همین اساس بود که دشمن اصلی مسلمانان، یعنی کفار قریش در سال ششم هجرت، یعنی چند سال قبل از فتح مکه حاضر به انعقاد پیمان صلح با آن حضرت گردیدند و تا آنان دست به نقض آن پیمان نزدند پیامبر (ﷺ) با وجود قدرت هیچ‌گونه تعرضی به آنان روا نداشت. وفای به عهد در پیمان‌هایی که پیامبر (ﷺ) با یهود و مشرکان مدینه برای دفاع و حفظ امنیت شهر بستند یا در پیمان‌هایی که بر اساس آن‌ها امنیت غیرمسلمانان اطراف مدینه تأمین

می‌شد هیچ‌گونه نقض و مخالفتی از سوی پیامبر (ﷺ) و مسلمانان دیده نشد و این موضوع نیز در حفظ امنیت مدینه تأثیر به‌سزایی داشت.

(۳) ایمان و اعتقاد به خدا: رابطه ایمان به خدا و آرامش و اطمینان رابطه‌ای واقعی و غیرقابل‌انکار است، در آیات متعددی از قرآن مجید این موضوع با اشاره یا تصریح آمده است، در برخی از آیات، امنیت ثمره و نتیجه ایمان ذکر شده است مانند: «کسانی که ایمان آورده و ایمان خویش را به شرک نیالوده‌اند آنان راست ایمنی و ایشان راه یافته‌گانند». (سوره انعام، آیه ۸۲)

در آیات دیگری امنیت به منزله وعده الهی به افراد باایمانی که عمل صالح انجام می‌دهند، دانسته شده است مانند: «خدا به کسانی که ایمان آورده و کارهای شایسته کرده‌اند وعده داده است که... و هرآینه بیمشان را به ایمنی مبدل گرداند» (سوره نور، آیه ۵۵).

در برخی دیگر از آیات نیز این مسئله به گونه دیگری مطرح شده هم چنان‌که به پیامبر (ﷺ) گفته شده که خدا برای تو کافی است مانند: «اگر بخواهند تو را بفرینند خدا برای تو بس است». (سوره انفال، آیه ۶۲) یا «ای پیامبر خدا (ﷺ)! خدا و کسانی از مؤمنان که پیرو تو را بس است» (سوره انفال، آیه ۶۴).

در گروه دیگری از آیات خداوند با یادآوری امنیت و امدادهای غیبی در گذشته (سوره انفال، آیه ۷-۱۲) به مسلمانان دل‌داری داده و به آنان گوشزد می‌کند که خداوندی که شما را در فلان بحران از چنگ دشمن نجات داد دیگرار نیز می‌تواند امنیت را به شما بازگرداند. در آیاتی دیگر خداوند این نوید را به مسلمانان می‌دهد که آرامش درونی را از دشمن سلب می‌کنم و رعب و وحشت را بر آنان غالب می‌گردانم (سوره آل عمران، آیه ۱۵۱). چنانچه در بسیاری از جنگ‌ها مسلمانان را با رعب و وحشت دشمن پیروز می‌گرداند. پرواضح است که روحیه جنگ‌جویان مهم‌ترین عامل پیروزی یا شکست آنان به شمار می‌رود در آیات فوق خداوند از یک‌طرف مانع بروز تشویش و نگرانی مسلمانان می‌شود و از سوی دیگر وحشت دشمن را به آنان گوشزد می‌کند و این امر در پرتو ایمان و اعتقاد راسخ به خداوند نتیجه‌ای جز آرامش، امنیت و پیروزی را به دنبال نخواهد داشت.

آثار امنیت از منظر قرآن کریم

(۱) عبادت خالصانه خداوند

هنگامی که پیامبر (ﷺ) و مسلمانان به مدینه هجرت کردند و انصار با آغوش باز آنها را پذیرا گشتند، تمامی عرب بر ضد آنها قیام کردند و آنچنان بود که آنها ناچار بودند اسلحه را از خود دور نکنند،

شب را با سلاح بخوابند و صبح با سلاح برخیزند (و حالت آماده باش دائم داشته باشند) ادامه این حالت بر مسلمانان سخت آمد، بعضی این مطلب را آشکار گفتند که تا کی این حال ادامه خواهد یافت؟ آیا زمانی فرا خواهد رسید که با خیال آسوده، شب استراحت کنیم و اطمینان و آرامش بر ما حکم فرما گردد و جز از خدا از هیچکس نترسیم، در این هنگام آیه ۵۵ سوره مبارکه نور نازل شد:

"وَعَدَ اللَّهُ الَّذِينَ آمَنُوا مِنكُمْ وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَيَسْتَخْلِفَنَّهُمْ فِي الْأَرْضِ كَمَا اسْتَخْلَفَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ وَ لِيُمَكِّنَنَّ لَهُمْ دِينَهُمُ الَّذِي ارْتَضَى لَهُمْ وَلِيُبَدِّلَنَّهُم مِّنْ بَعْدِ خَوْفِهِمْ أُمَّناً يَعْبُدُونَنِي لَا يُشْرِكُونَ بِي شَيْئاً وَمَنْ كَفَرَ بَعْدَ ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْفَاسِقُونَ" خداوند به کسانی از شما که مؤمنند و کارهای شایسته انجام داده‌اند وعده داده که حتماً آنان را در زمین جانشین [اقوام به هلاکت رسیده] کند، همان‌گونه که پیشینیان آنان را جانشین [دیگران] گردانید و به یقین، دینشان را که برای آنان پسندیده به سودشان استوار و پابرجا کند و حتماً ترس آنان را [از دشمنان] به امنیت تغییر دهد، [این در حالی است که] مرا می‌پرستند، [و] چیزی را شریک من قرار نمی‌دهند، آنان که پس از این [نعمت‌های ویژه] ناسپاسی ورزند البته منحرف و نافرمانند.

به آنها بشارت داد که آری چنین زمانی فرا خواهد رسید. با توجه به شأن نزول و تبیین آیه شریفه مبنی بر وعده الهی به دین و آیینی پسندیده، ریشه‌دار و پابرجا و مستقر، بدیهی است که چنین ویژگی‌هایی باعث می‌شود ترس و رعب به امنیت و آرامش مبدل شده و جامعه‌ای با ضریب امنیتی بالا به ارمغان آورد، شایان ذکر است که در جوامعی این چنینی ایمان و عمل صالح علت اصلی و پایدار خواهند بود. پس با توجه به ادامه آیه شریفه که می‌فرماید آنچه‌ان می‌شود که تنها مرا می‌پرستند و چیزی را شریک من قرار نخواهند داد، اولین و مهمترین نتیجه به دست خواهد آمد که همان عبادت خالصانه پروردگار متعال است.

(۲) امکان سکونت

دومین اثر امنیت امکان سکونت و آسودگی در معیشت است. سوره مبارکه قریش آیه ۴ بیان روشنی است از تامین فضای امن معاش و ایجاد الفت آدمی نسبت به زیستگاه خویشتن و همچنین وسیله بودن امنیت مکان برای اثر مهم و غایی یعنی توجه به معاد و پرستش آفریدگار یکتا.

مرحوم علامه طباطبایی^(ره) می‌فرماید: آیه شریفه "الَّذِي أُطْعِمَهُمْ مِنْ جُوعٍ وَ أَمَنَهُمْ مِنْ خَوْفٍ خَوْفٍ" همان کسی که آنان را [با عطاکردن رزق] از گرسنگی نجات داد و از ترس شدید [ی که در شهر و در سفرها داشتند] ایمنشان ساخت.

اشاره است به سنت واضحی که در ایلاف دو رحلت وجود دارد و نعمت ظاهری که نمی‌تواند آن را انکار کنند و آن تأمین معاش قریش و امنیت آنان است که در سرزمینی زندگی می‌کردند که نه نشان تأمین بود و نه جانشان و نه سرزمین خرمی بود که دیگران بدانجا آیند و نه جان دیگران در آنجا تأمین می‌شد. پس باید ربی را بپرستند که این چنین به بهترین وجه امورشان را تدبیر نمود و او همان رب بیت است خدای تعالی به برکت اسلام و بعثت رسول گرامیش (ﷺ) جوامع انسانی را از دیار مختلف جهت زیارت رسول خدا (ﷺ) و خانه مقدس خویش به سوی حجاز کشاند و آنجا را رونق و هزینه سفر مشقت بار اهل حجاز جهت امرارمعاش از دوششان برداشت و از گرسنگی نجات داده و مهمتر از آن به پاس حرمت کعبه بساط راهزنی و دستبرد به کاروانیان برچیده شد و امنیت فردی و ملی قریش تأمین گردید. (طباطبایی، ۱۳۶۷: بی‌جا)

(۳) آزادی سیر و سیاحت

قرآن کریم در سوره مبارکه سبأ آیه شریفه ۱۸ می‌فرماید: "وَجَعَلْنَا بَيْنَهُمْ وَ بَيْنَ الْقُرَى الَّتِي بَارَكْنَا فِيهَا قُرَى ظَاهِرَةً وَ قَدَرْنَا فِيهَا السَّيْرَ سَيْرُوا فِيهَا لِيَالِي وَ أَيَّامًا آمِنِينَ" مردم سبأ و شهرهایی که در آنها نعمت و خیر فراوان نهاده بودیم آبادی‌هایی به هم پیوسته و نمایان قرار دادیم و سیر و سفر در آنها را [از لحاظ مسافت] به اندازه [و متناسب] مقرر کردیم [و گفتیم]: شب‌ها و روزها با ایمنی در آنها سفر کنید.

مرحوم علامه طباطبایی^(ره) آیه شریفه مذکور را چنین تفسیر می‌کند:

وَ قَدَرْنَا فِيهَا السَّيْرَ یعنی سیر در آن قراء را به نسبتی متناسب قرار دادیم، نه مختلفی، به طوری که نسبت مسافت بین اولی و دومی، برابر بود با نسبت مسافتی که بین دومی و سومی بود، سیرُوا فِيهَا لِيَالِي وَ أَيَّامًا آمِنِينَ در این جمله کلمه قول در تقدیر است و تقدیر آن قلنا سیروا... است یعنی و به ایشان گفتیم که: در این قریه‌ها سیر کنید، در حالی که ایمن باشید، اگر خواستید در روز گردش کنید و اگر خواستید در شب و خلاصه معنا، این است که آنچنان امنیت در این قراء برقرار کردیم

که سیر شب و روز در آنها فرقی نداشت، هر وقت می‌خواستند می‌توانستند با آرامش خاطر به سیر پردازند.

آنچه از شریفه ۱۸ سوره مبارکه سبأ و تفسیر آن برداشت می‌شود این است که موهب‌های الهی به محل زندگی قوم سبأ و سیستم شهرسازی آنجا و موقعیت جغرافیایی آن، جایگاه ویژه‌ای را از نظر امنیتی برای آن شهر فراهم آورده بود، که خدای تعالی ثمره مهم شهری با این توصیفات را وجود امنیت می‌داند و شاخصه مهم چشم‌نواز وجود تأمین را آزادی سیر و سیاحت در این شهر برمی‌شمرد. (همان)

(۴) امکان تحقیق

زمینه دستیابی و فراهم نمودن شرایط مناسب و محیط آرام و سهل الوصول برای تحقیق و مطالعه حق و حقیقت مسئله قابل توجهی است که خدای متعال به پیامبر عظیم‌الشأن (ﷺ) دستور ایجاد چنین فضای لازمی را می‌فرماید، تا فرصت مقتضی چنین مهمی آسان باشد. در این مورد خدای تعالی می‌فرماید: "وَإِنْ أَحَدٌ مِّنَ الْمُشْرِكِينَ اسْتَجَارَكَ فَأَجِرْهُ حَتَّىٰ يَسْمَعَ كَلَامَ اللَّهِ ثُمَّ أَبْلِغْهُ مَأْمَنَهُ ذَٰلِكَ بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَعْلَمُونَ" اگر یکی از مشرکان از تو پناه خواست، پناهِش بده تا سخن خدا را بشنود! آنگاه او را به جایگاه امنش برسان، این [فرمان پناه دهی] به سبب آن است که مشرکان مردمی جاهل [به حقایق] اند، [باشد که از برکت این پناه دهی و شنیدن سخن خدا از شرک به توحید بازگردند] (سوره مبارکه توبه، آیه: ۶)

تفسیر نمونه آیه شریفه را چنین شرح می‌دهد: یعنی در نهایت آرامش با او رفتار کن و مجال اندیشه و تفکر را به آنها بده تا آزادانه به بررسی محتوای دعوت تو پردازند و اگر نور هدایت بر دل آنها تابید آن را بپذیرند، بعد اضافه می‌کند که او را پس از پایان مدت مطالعه به جایگاه امن و امنش برسان تا کسی در اثناء راه مزاحم او نگردد. (مکارم شیرازی، ۱۳۷۱: بی‌جا)

پناهندگی، امنیت پناهندگان، زدودن نژاد پرستی و حساسیت غیرلازم نسبت به اتباع پناهنده و ایجاد شرایطی که بتوانند موضوعات دینی و مذهبی را مطالعه کنند، از مؤلفه‌های یک کشور امن است و یکی از تدابیر لازم امنیتی که مشترک بین آثار مختلف امنیت است امنیت راه‌ها است.

(۵) رفاه و امنیت اقتصادی

یکی از راه‌های بالندگی اقتصادی چه در سطح کلان و چه در حوزه سرمایه‌گذاری خرد و زودبازده امنیت سرمایه‌گذاری است که هر چه ضریب امنیتی افراد و اجتماع آنها بالا رود اعتماد سرمایه‌گذاری در آن منطقه بالاتر می‌رود و نتیجه این تأمین، شکوه اقتصادی یک ملت می‌شود.

قرآن کریم در آیه ۱۲۵ سوره مبارکه بقره می‌فرماید: "وَ إِذْ جَعَلْنَا الْبَيْتَ مَثَابَةً لِّلنَّاسِ وَ اٰمِنًا... و [به یاد آرید] زمانی که ما خانه کعبه را برای همه مردم محل دیدار و اجتماع و جایگاه امن قرار دادیم این آیه به بیان عظمت خانه کعبه که به دست حضرت ابراهیم (علیه‌السلام) ساخته و آماده شد پرداخته و می‌فرماید: به خاطر بیاورید هنگامی را که خانه کعبه را مثابه (محل بازگشت و توجه) مردم قرار دادیم و مرکز امن و امان، در کلمه مثابه یک نوع آرامش و آسایش خاطر، نیز افتاده است و این معنا با کلمه اَمِنًا که پشت سر آن ذکر شده تأکید می‌شود، مخصوصاً کلمه للناس نشان می‌دهد که این مرکز امن و امان پناهگاهی است عمومی برای همه جهانیان و انسان‌ها و توده‌های مردم. (تلخیص از مکارم شیرازی، ۱۳۷۱: ۴۴۷)

قرآن کریم در آیه ۱۲۶ سوره مبارکه بقره می‌فرماید: "وَ إِذْ قَالَ اِبْرٰهٖمُ رَبِّ اجْعَلْ هٰذَا بَلَدًا اٰمِنًا وَ ارْزُقْ اَهْلَهُ مِنَ الثَّمَرٰتِ مَنْ اٰمَنَ مِنْهُمْ بِاللّٰهِ وَ الْيَوْمِ الْاٰخِرِ... و [به یاد آرید] آن گاه که ابراهیم گفت: ای پروردگرم! این [مکان] را شهری امن قرار ده و از اهل آن کسانی را که به خدا و روز قیامت ایمان داشته باشند از هر نوع میوه، روزی عنایت کن...."

تفسیر نمونه آیه شریفه را چنین شرح می‌دهد: جالب اینکه حضرت ابراهیم (علیه‌السلام) نخست تقاضای امنیت و سپس درخواست مواهب اقتصادی می‌کند. (همان)

از آیات شریفه فوق استنباط می‌شود ارکان اصلی رفاه سکونت امن و اقتصاد است و رابطه تنگاتنگ آبادانی و امنیت مشخص می‌گردد از طرفی اشاره به این حقیقت دارند تا امنیت در شهر یا کشوری حکمفرما نباشد، فراهم کردن یک اقتصاد سالم ممکن نیست.

روش‌شناسی

تحقیق حاضر از نظر هدف، کاربردی و از نظر روش، توصیفی-تحلیلی است. اطلاعات موردنیاز با روش مطالعه کتابخانه‌ای، بررسی متون و محتوای مطالب و با استفاده از ابزارهای فیش‌برداری،

کتاب‌های علمی و تخصصی، جمع‌آوری شده است. اطلاعات به‌دست‌آمده به‌صورت توصیفی، تحلیل و تفسیر شده‌اند.

تجزیه و تحلیل داده‌ها و یافته‌های تحقیق

تجزیه و تحلیل داده‌ها از طریق طبقه‌بندی داده‌ها، پردازش داده‌ها و تفسیر داده‌ها انجام شده است.

در ادامه اقدامات امنیتی پیامبر اکرم (ﷺ) را در طول ۲۳ سال رسالت خویش می‌گردد.

الف- اقدامات امنیتی پیامبر اکرم (ﷺ) قبل از هجرت در جدول شماره (۱) نشان داده شده است.

جدول ۱: اقدامات امنیتی پیامبر اکرم (ﷺ) قبل از هجرت

شرح اقدامات امنیتی	مدت	شهر
دعوت پنهانی	۱۰ سال	مکه
تشکیل هسته مرکزی و اولیه		
حمایت‌های قبیله بنی‌هاشم		
اسلام آوردن اقوام و نزدیکان (حمزه)		
هجرت به حبشه		

مطابق یافته‌های جدول فوق پیامبر اکرم (ﷺ) به دلیل نداشتن حکومت در مکه از امنیت شکننده، ناپایدار و از پوشش کمی برخوردار است.

ب- اقدامات امنیتی کوتاه مدت پیامبر اکرم (ﷺ) بعد از هجرت در جدول شماره (۲) درج شده است.

جدول ۲: اقدامات امنیتی کوتاه مدت پیامبر اکرم (ﷺ) بعد از هجرت

شرح اقدامات امنیتی	مدت	شهر
ساخت مسجد	کوتاه مدت	مدینه
اصطلاح مهاجر و انصار		
پیمان مدینه		
پیمان برادری		
کنترل و مهار تعصبات قومی قبیله‌ای		
پیمان با غیرمسلمانان اطراف مدینه		
پیمان با قبایل مسیر تجاری قریش		
هم‌بستگی ادیان توحیدی		
تألیف قلوب		

بر اساس یافته‌های جدول بالا پیامبر اکرم (ﷺ) برای پشت‌سر گذاشتن دوره گذار حکومت و شکل‌گیری امنیت، در مرحله اول بر وحدت مردم مدینه تمرکز نموده است.

جدول ۳: اقدامات امنیتی بلند مدت پیامبر اکرم (ﷺ) بعد از هجرت

شهر	مدت	شرح اقدامات امنیتی
مدینه	بلندمدت	صفات و اخلاق فردی پیامبر (ﷺ)
		رحمت و مهربانی
		سعه صدر
		ساده زیستی
		استقامت
		عدالت اجتماعی
		رضایت‌مندی
		شفاف‌سازی
		مشارکت
		رابطه حاکم و مردم
		رعایت حقوق مردم
		حضور پیامبر (ﷺ) در امور عمومی
		وفای به عهد
ایمان و اعتقاد به خدا	مستحکم کردن پایه‌های ایمان مردم	

یافته‌های جدول بالا نشان می‌دهد پیامبر اکرم (ﷺ) برای ثبات حکومت دینی و پایداری امنیت در دراز مدت بر فضایل اخلاقی و شایستگی‌های حاکم اسلامی متمرکز شده است.

نتیجه‌گیری

از مباحث فوق می‌توان نتیجه گرفت که پیامبر (ﷺ) قبل از هجرت، برای حفظ جان خویش به منظور فراهم شدن شرایط جهت تحقق هدف اصلی رسالت و در امان ماندن پیروانش از شیوه‌های؛ دعوت پنهانی، تشکیل هسته مرکزی، حمایت‌های قبیله بنی‌هاشم، اسلام آوردن اقوام و نزدیکان و هجرت به حبشه، برای تبلیغ دین مبین اسلام استفاده کردند.

پیامبر (ﷺ) پس از تشکیل حکومت و گرفتن زمام امور در مدینه دو اقدام کلی در کوتاه مدت و بلند مدت را با موفقیت برای حفظ و یا ایجاد امنیت دولت تازه تأسیس خود از خطرات و تهدیدات احتمالی انجام دادند.

در اقدام کوتاه مدت، هدف حضرت رفع خطرات احتمالی علیه اهالی مدینه و اطراف آن، به خصوص مسلمانان بوده است. در این اقدام پیامبر (ﷺ) تدابیر عملی و فوری و گاه موقت را اجرا کردند که به اتحاد اهل مدینه یا مسلمانان و در نهایت به حفظ امنیت مدینه می‌انجامید. فعالیت‌های این مرحله عبارتند از: احداث مسجد، اصلاح روابط میان قبیله مهاجر و انصار، انعقاد پیمان‌های مدینه و برادری، مقابله با تعصبات قومی - قبیله‌ای، انعقاد پیمان، همبستگی ادیان توحیدی و الفت بین قلوب.

در حالی که اقدام بلند مدت ایشان با هدف عمق بخشیدن به امنیت مسلمانان و هم‌پیمانان آنان و تشویق غیر مسلمانان به اسلام یا استفاده از امنیت مسلمانان پرداختند که در این اقدام پیامبر (ﷺ) با فرهنگ‌سازی و کار مداوم و مستمر به تحول درونی در مسلمانان مبادرت نمودند. در این مرحله پیامبر (ﷺ) دو شیوه به کار بردند؛ یکی صفات و اخلاق فردی خود، دیگری رفتار و منش اجتماعی در اداره حکومت.

به‌طور کلی می‌توان چنین ارزیابی کرد که در مدت ۲۳ رسالت نبی گرامی اسلام (ﷺ) دامنه امنیت ایشان و پیروانش در مکه بسیار محدود و فشار تهدیدات فزاینده بود. به نحوی که برای ادامه رسالت مجبور به هجرت شد. در مدینه با تشکیل حکومت اسلامی و بکارگیری شیوه‌های مناسب ضمن افزایش دامنه اسلام و کاهش تهدیدات، فرصت مناسبی برای تحکیم دین مبین اسلام فراهم آورد. عمده تصمیمات امنیتی پیامبر اکرم (ﷺ) از صفات و اخلاق حسنه و رفتار و منش اجتماعی ایشان نشئت گرفته و مبین این واقعیت است که ارتباط حسنه کارگزاران با مردم و پیوندهای متقابل مردم و حکومت می‌تواند در امنیت جامعه مؤثر باشد.

به این ترتیب، نتایج تحقیق به سؤال اصلی تحقیق مبنی بر: «پیامبر اکرم (ﷺ) برای ایجاد امنیت از چه روش‌هایی استفاده می‌کرد؟ پاسخ مناسب داده است.

فهرست منابع

- قرآن کریم، ترجمه و تفسیر حضرت آیت الله ناصر مکارم شیرازی.
- نهج البلاغه، ترجمه: محمد دشتی، (۱۳۸۶)، چاپ دوم، مشهد، آیین تربیت.
- ابن هشام، (۴۱۲ق)، "السیره النبویه"، جلد ۲ و ۳، بیروت، دار احیاء التراث العربی.
- احمدوند، علی محمد و حاتمی، حمیدرضا و ذوالفقاری، حسین، (زمستان ۱۳۸۹)، "راهبردهای ارتقای امنیت عمومی در جمهوری اسلامی ایران"، فصل نامه مطالعات دفاعی راهبردی، سال دهم، شماره ۴۲.
- اسلامی ندوشن، (بی تا) محمدعلی، "سخن ها را بشنویم"، شرکت سهامی انتشار، چاپ سوم، بی جا.
- افتخاری، اصغر، (۱۳۸۲): "ناامنی محدود، بررسی تهدیدهای جهانی شدن برای اسلام"، مجموعه مقالات جهان شمولی اسلام و جهانی سازی، جلد ۲، تهران، مجمع جهانی تقریب مذاهب اسلامی.
- بی نا، (۱۳۸۳)، "تحول تاریخی - گفتمانی مفهوم امنیت"، فصل نامه مطالعات دفاعی راهبردی، شماره ۲۳.
- پژوهشکده اطلاعات، (۱۳۹۵)، "اطلاعات و سیره معصومین (علیه السلام)"، دانشکده اطلاعات، چاپ اول، تهران.
- جرجی زیدان، (۱۳۷۰)، "تاریخ تمدن اسلام"، ترجمه علی جواهر کلام، چاپ چهارم، تهران، امیرکبیر.
- دلشاد تهرانی، مصطفی، (۱۳۷۲)، "سیره نبوی"، جلد ۳، چاپ اول، تهران، وزارت ارشاد.
- سبحانی، جعفر، (۱۳۷۲)، "فروع ابدیت"، جلد ۱، چاپ هشتم، قم، دفتر تبلیغات اسلامی.
- شریعتی، (بی تا)، علی، محمد خاتم پیامبران (ﷺ)، مجموعه مقالات، مقاله: از هجرت تا وفات، چاپ اول، تهران، بی تا.
- شریعتی، روح اله، (۱۳۸۷)، "حقوق و وظایف غیرمسلمانان در جامعه اسلامی"، قم، بوستان کتاب.
- طباطبایی، محمدحسین، موسوی همدانی، سیدمحمد باقر، (۱۳۶۷)، تفسیر المیزان، چاپ اول، قم، اسلامی.
- مجتهد زنجانی، سید ابوالفضل، (بی تا)، محمد خاتم پیامبران (ﷺ)، مقاله گوشه ای از اخلاق محمد (ﷺ).
- مجلسی، محمدباقر، (۱۴۰۳ق)، بحارالانوار، جلد ۵۸، چاپ دوم، بیروت، دار احیاء التراث العربی.
- مکارم شیرازی ناصر، (۱۳۷۱)، تفسیر نمونه، ج ۱، تهران، دارالکتب الاسلامیه
- وبگاه پرشین بلاگ، قابل دسترسی: <https://dip.persianblog.ir>
- هزارجریبی، جعفر و بلندیان، غلام حسین، (بهار ۱۳۸۶)، "مطالبات نوین اجتماعی و ظرفیت سازی در امنیت داخلی کشورهای در حال توسعه"، فصل نامه مطالعات دفاعی راهبردی، سال هشتم، شماره ۲۹.

